

Vesti 16. avgusta

Zaradi literarnih zaslug je predsednik poljske republike podelil slovitega roparja Piaseckega, ki je bil evroje čase strah celih poljskih pokrajin. Bil je pred časom obsojen na 15 let težke ječe, a je začel v ječi pisati. Prvi njegov roman »Ljubime velike medvedke« je imel tak uspeh, da se je poljski javnosti zdelo sramotno, da bi tolik pisatelji morali sedeti v ječi, nakar so razne kulturne organizacije začele akcijo za pomilostitev.

Za tri milijone din elektrike „ukradene“ iz zraka

Neko nemško sodišče si beli glavo s tem, ali je radio-oddajna postaja upravičena zahtevati odškodnino za prosto elektriko, ki se nahaja v zraku okrog radiooddajnih visokih anten.

Blizu hamburškega radio-oddajališča je namreč električna napetost tako velika, da je z njo mogoče dobiti električno razsvetljavo. Nekdo v onem kraju je to svojstvo slučajno odkril, ga s hvalevredno družabnostjo razložil svojim prijateljem, nakar je cela naselbina za zdravje in lepoto (Schrebergartenkolonie) začela postavljati ogromne antene, priključila nanje kakih 400 žarnic in tako prišla zelo poceni do razsvetljave.

Ko je radio-družba za to zvedela, jih je seveda tožila, njeni strokovnjaki pa so izračunali, da tako »utihotapljen« elektrika znaša na leto vsaj 200.000 nemških mark.

Obtoženci se zagovarjajo s tem, da so zaradi velike bližine radio-oddajne postaje primorani zgraditi visoke antene, če hočejo ujeti še kake druge oddaljene postaje, kar bi bilo z navadnimi antenami nemogoče. Kot pošteni naročniki radija imajo pravico in dolžnost zavarovati se na razne načine zoper motnje v svojih sprejemnih aparatih, kar se jim je najbolj posrečilo s priključitvijo svetlobnih žarnic. Če pa te žarnice dajejo tako močno svetlobo, da se v nji lahko bere ali kaj drugega dela, ne morejo sami za to nič pomagati, pa tudi prepovedati jim nihče ne more tega.

Obsoditi jih res ne morejo, ker v njihovem zločinu ni bistvenega dela tatvine: oškodba. Strokovnjaki pa se bavijo in se bodo še dolgo bavili z vprašanjem, če je žarnica pravilno in dopustno sredstvo proti motnjam.

Nemcem v Jugoslaviji je dobro

Prav dober dokaz, da se nemški manjšini pri nas ne godi prav nič slabše, kakor našim državljanom samim, so gotovo članki, ki so jih Nemci o svoji manjšini napisali sami. Od vseh pa je menda najpomembnejši oni, ki ga je objavil »Berliner Tagblatt« o Nemcih v Slavoniji. V njem stoji zapisano takole:

»V težavnem boju, ki ga vodi nemška šola v inozemstvu za svoj obstoj, je zelo pomembno stanje, ki vlada v slavonskem delu Jugoslavije. Tamkajšnji Nemci imajo pravico, da njihovi otroci uživajo v ljudskih šolah pouk v materinskem jeziku. Te pravice jim tudi nihče ne oporeka, niti krati, kakor se to dogaja drugod. Vse prošnje, ki so jih Nemci poslali na merodajna mesta glede tega, da se odpro na državnih osnovnih šolah tudi nemški oddelki, so bile povoljno rešene. Oblasti niso delale pri tem nikakih težav, pač pa so šle vedno glede teh prošenj še posebno na roko. Tudi ob tej priliki je bil torej doprinesen dokaz, da ne obstoje nikake težave pri reševanju posameznih vprašanj med državami, če se reševanje teh vprašanj vrši pametno in trezno.«

Da to so napisali Nemci sami. Morda so isti Nemci tudi že kdaj slišali za slovensko manjšino na Korškem in tudi o tem, kako se godi Slovincem med Nemci sploh.

Sreča (ali nesreča) nekaterih ljudi

Harry Richman, dobro poznani in zelo priljubljeni varietetni igralec, ki si je pred nekaj dnevi popolnoma osvojil celo najbolj brezbržno in dostojanstveno hladnokrvno angleško občinstvo v Londonu, je primer tistih ameriških bogatašev — on je namreč večkratni milijonar — ki vedo zagrabiti pravo priliko in svoje zmognosti čudovito spretno spraviti v denar.

Njegov oče, po rodu Rus, in mati Nemka, sta imela v Newyorku malo trgovino z oblekami. Sina Harryja pa je veselila cela množica stvari, katerih

se je po vrsti loteval in katere je znal v življenju vse imenitno izkoristiti. Pri svoji materi se je naučil nekaj izbornih kuhinjskih receptov, se učil klavirja in petja, pomagal po raznih hotelih in barih, bil celo kočjaž itd. Tako se je prerinil do kakega 16. leta, ko je začel že javno nastopati po manjših veseljskih odrih, kar pa je kmalu opustil in se vrnil domov v trgovino. Njegova burna narava pa mu ni dala miru. Šel je zopet »po svet« v Atlantic City, kjer je slučajno — kako važen je »slučaj« pri nekaterih ljudeh! — naletel na Mae West, ki je baš iskala družabnika za turnejo svojega varieteteja. Harry se ji takoj ponudi in s svojim viharim, iznajdljivim in vsestransko uporabnim značajem dosega lepe uspehe.

Nato je nekaj časa spremljal neko drugo filmsko igralko, si pridobil sloves in začel prejemati številna vabila za sodelovanje pri tej ali oni predstavi, pri radiu, pri filmih, v gledališčih itd. Začeli so se kar trgati zanj, tako trganje je pa silno dobičkanosno za »kost«, za katero se vse puli tako, da je začel dobivati po nekaj tisoč dolarjev na teden — za en radio-koncert 10.000 dolarjev! — in postal samostojen in milijonar. Na svoje milijone pa se ni udobno in brezskrbno zlegnil, ampak je še naprej skrbel za to, da ga svet ne pozabi. Vedno znova počenja kake izrednosti, ki opominjajo svet nanj.

Danes je lastnik bara, cele skupine hiš in vil, jahte, letala, ravnatelj nekega kluba, oceanski letalec, pianist, pevec, filmski igralec, radio-burkež, izborni kuhar in prvak v ribolovu. Najvažnejše, oziroma najusodnejše za njegove milijone pa je njegova strast za zbiranje strelnega orožja. Njegova zbirka je ena najredkejših in najpopolnejših na svetu. — Končno so milijonarji vendar le večji reveži, kot drugi ljudje, ker se bolj mučijo s tem, kako bi svoje bogastvo prav obrnili, kot so se s tem, kako bi ga nagrabili. Nazadnje je pa le vsega konec. Čim manj ljudi je bogastvo enega človeka osrečilo, tem večje je njegovo prokletstvo!

»Miha, ali veš, kako se da preprečiti prepri med dvema gluhomemima? Seveda ne veš. I, enostavno; luč se ugane.«

Oddelek japonskih strojničarjev na severni kitajski fronti

Jakob Wassermann:

13

Zlato iz Caxamalce

Iztegnil je ravno obe roki s k telesu stisnjenimi nadlahtmi ko dve skodeli, v kateri bi hotel sprejeti odgovor. Toda odgovora ni bilo. Nastopilo je tako molčanje brez sape, da je učinkovalo skoro strahotno.

»Hotel sem doumeti, kaj vas dela tako močne,« je nadaljeval premišljejoč in s povešenim čelom, »in mislim, da sem doumel. To je zlato. Zlato vam daje pogum, da se dotaknete vseh reči in si prisvojite vse reči. In med tem ko dobite reči, razbijate obliko vsake reči. Zlato spreminja vašo dušo, zlato je vaš bog, vaš odrešenik, kakor vi to imenujete in kdor ima kos tega, ta je začaran, ta misli, da ima sonce, ker ne pozna drugega sonca. Zdaj razumem to točno in vi se mi smilite, vi brez sonca.«

General se je jezen obrnil. Don Almagro je grozeč dvignil roko; vitezi so nevoljno mrmrjali. Zunaj je zapovedal pater Valverde vojakom, naj zažgejo grmado. Tedaj se je zgodilo to, kar ne bo izginilo iz moje notranjosti v teku mojih dni, pošteno grozno.

XXV.

Na vzhodnem nebu se je ravno pokazala prva medla zarja, ko smo videli, da koraka raztegnjen sprevod Peruancev od glavne ceste proti Caxamalci in se bliža velikemu trgu. V

sredi sprevoda smo opazili štiri in dvajset ne-gibnih postav, dvignjenih na prav toliko stolih in vsak stol, ki je bil, kot smo kmalu spoznali, iz zlata prav tako kot Inkov prestol, je nosilo na ramenih osem vojščakov. In vsaka postava je bila ogrnjena v najbolj draga oblačila in bilo je dvanaest mož in dvanaest žena, sami mrtvi.

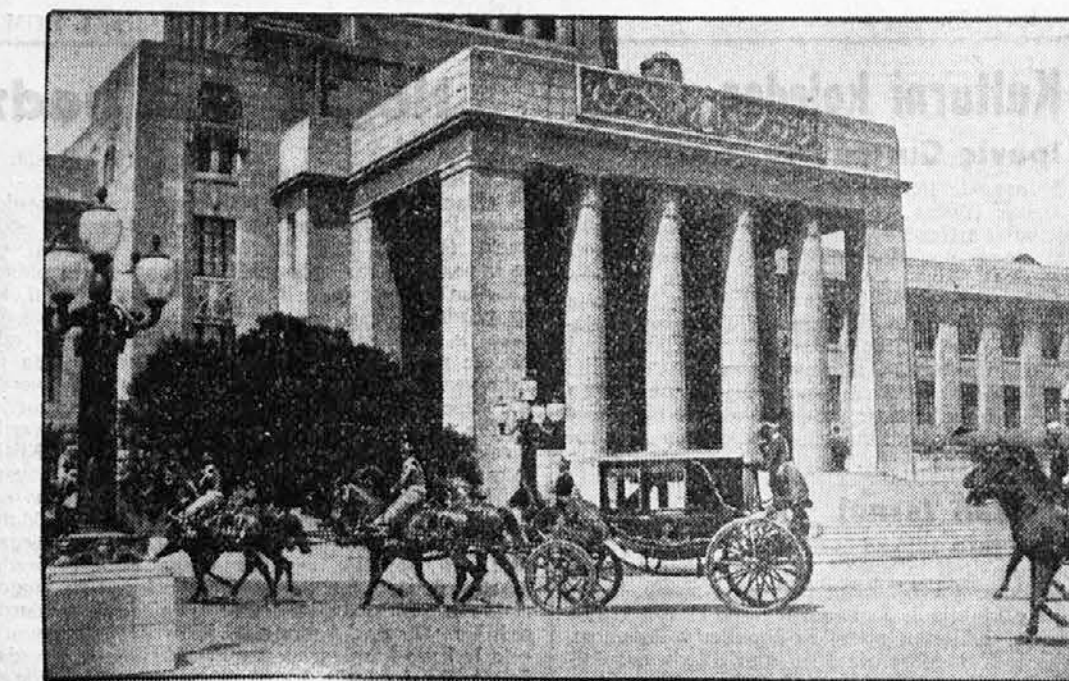
Prišli so iz grobišč, kjer so počivali, nekateri že celo človeško dobo, drugi dalje, že stoletja dolgo, Atahualpovi predniki.

Može je krasila borla in peresa caraqueque, žene so imele zvezdno vezene bele pajčolane, ki so jih pokrivali od kolkov navzdol.

Ko je svečani in skoro brezglasni sprevod dospel tik do treh stopnic veže, so se nosači mrtvih ločili od njega, korakali s prestoli v dvorano in k mizi ter jih postavili na pripravljene prostore, moške na Inkovo desnico, žene pa na njegovo levo.

Na gornjem koncu mize pa so postavili ogromno zlato sonce, ki je v ognju bakelj in smolnatih ponvic ter v že začetem požaru orjaške grmade širilo begajoč sijaj.

Tedaj je začel Atahualpa jesti od jedi, samo na videz in vsaki mumiji so položili jed na zlat krožnik, tudi to na videz. V svojem kneževskem sijaju, glave nekoliko sklonjene, lase vranječne ali srebrnobeke barve, po starosti, v kateri so umrli, so napravili mrlični varajoč vtis življenja, ki ga je večala žarka razsvetljava mnogih plamenov in kmalu tudi luč

Japonski parlament

Špiritisti so umsko zdravi ljudje

Neko italijansko sodišče je moralo izreči razsodbo glede testamenta nekega Calillia, ki je vse svoje premoženje zapustil v dobrotelne namene, češ, da sta mu tako svetlovala duhova njegovih dveh umrlih žena, ki ju je vprašal za svet. Sorodniki, ki so z nevoljo ugotovili, da jim je lepa vsota šla po vodi, so se pritožili na sodišče, da pokojnik gotovo ni bil pri pravi pameti. Sodišče pa jih je zavrnilo, da se ljudje, ki se pečajo s špiritizmom, ne morejo smatrati za umsko bolne in neodgovorne za svoja dejanja ter da je rajnikova poslednja volja kar veljavna, da torej njegovo premoženje lahko gre v dobrotelne namene.

Čudežna budilka

V Benetkah je neki urar izdelal silno zanimivo budilko, ki ima dvajset različnih glasov. — Prvi dan te bo zbudila z zvončkljanjem, drugi dan z lepo melodijo, tretji dan z glasnim pokom, kot bi iz puške ustretil. Četrti dan z glasom sirene, peti dan z ropotanjem motorja, šesti dan z glasnim pasjim lajemom itd., vseh dvajset dni drugače. Potem pa začne zopet od začetka.

Prva garaža na svetu

ni bila v kakem svetovnem vele mestu, Berlinu, Londonu ali Parizu, ampak, kakor so pred kratkim odkrili, v bližini stare opuščene železniške postaje v Stuttgartu. Švabski izdelovatelj prvih avtomobilov, Gottlieb Daimler, je imel namreč svojo delavnico v bližini Stuttgarta v mestecu Bad Cannstatt. Sedaj sta pa obe mesti spoznali zgodovinsko vrednost stare delavnice ter si prizadevata postaviti jo v prvotno stanje, zbrati vse orodje, ki ga je tedanji mojster uporabljal in vse skupaj razkazovati tujcem kot izredno zanimivost.

Ozemlje, kjer je stala Daimlerjeva vila in delavnica, je že pred nekaj leti kupila mestna občina ter namerava zgraditi nekako zdravilišče. K sreči se stoječega poslopja ni dotaknila; med njim in zdraviliščem je zasadila živo mejo in ju zvezala z lepim hodnikom iz rastlin ovijalk tako, da te poleg zgodovinskih zanimivosti, ki bodo razstavljene v slopu — med njimi nekaj prvotno izdelanih avtov — razveseljujejo tudi pogled na krasne, osvežujoče naravne krasote.

poslopu — med njimi nekaj prvotno izdelanih avtov — razveseljuje tudi pogled na krasne, osvežujoče naravne krasote.

Drobne

Psička, vrednega 2 milj. in pol din, je imel neki trgovec luksuznih psičkov v Los Angelesu, pa mu ga je neki gangster izmaknil in zahteva zanj odškodnino. Zaradi te budalosti je vsa Kalifornija pokonei: uradna in tajna policija dirkata na vse strani, telefoni zvone in pojejo, oboževalci pasje narave se plazijo po kolenih in molijo svoje bogove za srečno vrnitev ukradenega zaklada. Uhugi trgovec pa tarna: »Samo da mu dajo pečeno piščo in mineralno vodo, ker revček ne sme jesti teteline, bravine ali govedine in piti navadne vode!«

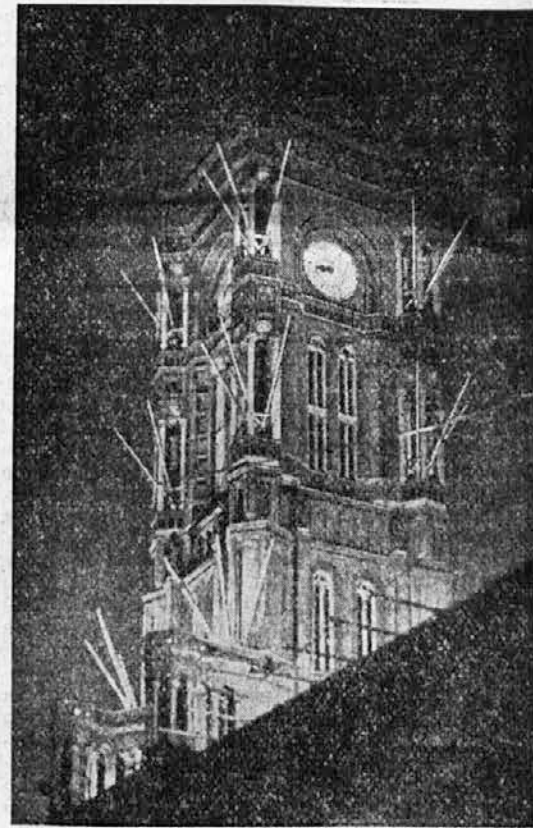
Radio

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 12. avgusta: 12 Koračnice slavnih skladateljev (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Cas, spored, obvestila — 13.15 Lucienne Boyer in Josephina Baker (plošče) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nacionalna ura: Mi in Anglosaksonci (o naših prejšnjih kulturnih in socialnih zvezah z Anglijo in Ameriko) g. Ilija Petrovič, prof. — 19.50 Zanimivosti — 20 Kozaske pesmi (plošče) — 20.10 Zdravstvena ura (g. dr. Ivan Matko) — 20.30 Operne speve s spremljevanjem Radijskega orkestra poje ga. Zlata Gjunjenac — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Radijski orkester.

Drugi programi

Ponedeljek, 16. avgusta: Belgrad: 20 Plošče, 21 Orkestralni koncert — Zagreb: 20 Puccinijeva opera »Tosca« — Dunaj: 19.25 Oporni orkester, 20.45 Vojaska godba, 22.20 Plesna glasba — Budimpešta: 20 Oporni odločki, 22.05 Salonski kvintet — Trst-Milano: 17.15 Plošče, 21 Violončelo, 22 Orkestralni koncert — Rim-Bari: 21 Izbrana glasba, 22.10 Igra — Praga: 19.10 Večerni koncert, 21.35 Smetanov koncert, 22.25 Kvartet — Varšava: 20 Linckerjeve skladbe, 22 Solistični koncert — Königsberg: 20.10 Orkester in zbor — Lipsko: 20 Simfonični orkester — Stuttgart: 21.15 Tirolski večer — Monakov: 19 Plesna glasba, 21.30 Kvartet — Bern-Münster: 19.55 Narodne pesmi, 20.35 Corelli: Concerto grosso, 20.40 Koncert 14-letnega pianista Hilberta, 21.30 Orkestralni koncert, 22 Za Svicarje v tulinu — Strasbourg: 21.30 Pester večer.

Mestna hiša v Berlinu

Kar je še gorja in porušenja šlo mimo mojih oči ter katerih slabih dejanj sem se nadalje udeležil s protivnim duhom, za to se ne čutim zapeljaneja, da bi poročal.

Biti v temi in koprniti po svetlobi, je stanje duše, ki jo muči, a tudi spravlja v tir. Med slutnjo in znanjem je kažipot, med lenivostjo in hrepenenjem je klic.

Ko sem nekoč potoval preko razvalin zoglenelega mesta in zrl v povešene oči človeških bratov, mi je neki glas ukazal, da molčim in čakam.

Ko sem nekoč drugič v gorovju Cordillierov naletel na kopo umirajočih otrok, ki sta jih pregnala glad in strah iz opustošenih vasi tja gori v pusti Pajonal, sem jokal nad tem, kaj je človek in kaj zamudi biti.

Videl sem smrt v sleherni obliki, ki jo na zemlji zavzame; videl sem umirati prijatelje in pasti voditelje in propasti ljudstva in nestalnost vsake sreče in prevaro vsakega upanja ter okusil grenko usudino in vsaki pijači in skrivni strup v vsaki jedi in trpel ob razprtijah sosesk in ob nespameti celo razsvetljenih in ob grozno ravnodušnem kotaljenju časa preko te doline solz in sem spoznal ničevost vsega imetja in večnost vse bitnosti in napolnila me je želja po boljši zvezdi, ki jo je veličastno sonce čisteje prežarelo in plemeniteje navdihnilo.

Ta, na kateri živim, je mogoče od Boga zavržena.

K O N E C.